

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

**Факультет філології
Кафедра української літератури**

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Методологія філологічних досліджень

Рівень вищої освіти – третій (освітньо-науковий)

Освітньо-наукова програма «ФІЛОЛОГІЯ»

Спеціальність 035 ФІЛОЛОГІЯ

Галузь знань 03 ГУМАНІТАРНІ НАУКИ

Затверджено на засіданні кафедри
української літератури
Протокол № 1
від “04” вересня 2023 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Методологія філологічних досліджень
Викладач(-і)	Хороб Степан Іванович
Контактний телефон викладача	0679664639
Е-mail викладача	kul@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очна/Заочна/Вечірня Лекції, семінарські заняття, консультації
Обсяг дисципліни	3 кредити (90 годин)
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	2 год в тиждень відповідно до розкладу консультаційних годин викладачів кафедри
2. Анотація до навчальної дисципліни	
Безперервність наукової діяльності здобувача є загальновизнаною умовою її результативності. Високого наукового рівня досліджень аспірантів важко досягти на непідготовленому ґрунті. Адже будь-яке нове знання в науковій творчості є особливо значуще щодо попереднього. У багатьох випадках курс «Методологія філологічних досліджень» не лише актуалізує мету і завдання, а й програмує результати його вивчення, тобто досягнення відповідних компетентностей. Предметом вивчення навчальної дисципліни є методологія написання дисертаційного дослідження. Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів: Методологічні принципи написання дисертації; Принципи логіки та їх використання в дисертації.	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
Метою викладання навчальної дисципліни «Методологія філологічних досліджень» є розкриття сутнісних характеристик основних методів, поширених у наукових дослідженнях з літературознавства: історія літератури, теорія літератури, компаративістика, а також фольклористика. Окрім цього, програма навчальної дисципліни розроблялася для аспірантів з метою поглиблення їх фахової теоретичної та історико-літературної підготовки з урахуванням їх подальшої літературознавчої освіти та майбутньої наукової практичної діяльності. Основними завданнями вивчення дисципліни «Методологія філологічних досліджень» є навчити аспірантів продуктивно використовувати методологічні принципи та принципи логіки під час написання дисертації, а також технічно оформлювати її згідно з вимогами ДАК Міністерства освіти і науки України	
4. Програмні компетентності та результати навчання	

Інтегральна компетентність

Здатність ідентифікувати та розв'язувати комплексні проблеми в галузі філології у процесі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності й пропонувати наукові та прикладні підходи до їх вирішення, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та професійної практики.

ФК1. Здобуття глибинних знань у галузі філології, зокрема засвоєння основних концепцій, розуміння теоретичних і практичних проблем, історії розвитку та сучасного стану наукових філологічних знань, опанування термінології та методології з досліджуваного наукового напрямку.

ФК2. Здатність до пошуку, опрацювання, аналізу й узагальнення інформації, систематизації та інтерпретації фактичного матеріалу для проведення самостійних наукових досліджень у галузі філології.

ФК3. Здатність аналізувати філологічні явища з погляду фундаментальних філологічних принципів і методологій, класичних і новітніх дослідницьких підходів, а також на основі відповідних загальнонаукових методів.

ФК4. Здатність розв'язувати широке коло проблем і завдань у галузі філології на основі розуміння їх природи, чинників впливу, тенденцій розвитку і з використанням теоретичних та експериментальних методів.

ФК9. Здатність характеризувати поетику і типологію художніх текстів, явища психології літературно-художньої творчості, інтерпретувати твори різних родів, жанрів і стилів у теоретико-літературному, культурологічному та компаративному аспектах, урахувати національний і світовий контексти.

Програмові результати навчальної дисципліни

ПРН 1. Вміти на основі системного наукового світогляду аналізувати складні явища суспільного життя, пов'язувати загальнофілософські проблеми з вирішенням завдань, що виникають у професійній та науково-інноваційній діяльності, застосовувати емпіричні й теоретичні методи пізнання.

ПРН 3. Уміти проводити огляд, критичний аналіз, оцінку й узагальнення різних наукових поглядів у галузі дослідження, формулювати й обґрунтовувати власну наукову концепцію.

ПРН 4. Обирати адекватну до предмету філологічного дослідження методологію, запроваджувати сучасні методи наукових досліджень для розв'язання широкого кола проблем і завдань у галузі філології.

ПРН 5. Дотримуватись норм наукової етики та принципів академічної доброчесності при здійсненні науково-інноваційної діяльності та проведенні власного дослідження.

ПРН 10. Презентувати результати власних оригінальних наукових досліджень державною та іноземною мовами в усній та писемній формі: продукувати і нормативно оформлювати різножанрові наукові тексти відповідно до сучасних вимог (стаття, есе, презентація, виступ на конференції, публічна науково-популярна чи наукова лекція тощо).

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Видзаняття	Загальна кількість годин
лекції	20 год.
семінарські заняття /практичні/лабораторні	10 год.

самостійна робота		60 год.		
Ознаки навчальної дисципліни				
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)		Нормативний / вибірковий
1-2	035 Філологія	1		нормативний
Тематика навчальної дисципліни				
Тема		Кількість год.		
		лекції	заняття	сам.роб.
Тема 1. Загальні зауваги до використання методологічних концепцій дисертаційному дослідженні з української літератури.		2		5
Тема 2. Напрями й методи, їх генеза. Творчі методи, напрями в українському літературознавстві та зарубіжній філологічній науці, їх використання під час написання дисертації		2	2	5
Тема 3. Філологічний метод; В. Перетц та його школа; літературознавчі концепції І. Франка у системі принципів філологічного методу.			2	5
Тема 4. Лінгвістичний метод; літературно-естетичні концепції Ол. Синявського, І. Огієнка, Я. Гординського. Лінгвістичний метод у дисертації з української літератури.		2		5
Тема 5. Біографічний метод; принципи біографічного методу в працях О.Огоновського, М.Петрова, С. Балея,Д. Багалія, С. Єфремова; концепції біографічної детермінації творчої діяльності письменника в дисертаційному дослідженні.		2	2	5
Тема 6. Психологічний метод; розвиток принципів психоаналізу в працях українських учених О. Потебні,С. Смаль-Стоцького, О.Білецького; використання положень представників психологічної школи та психоаналізу в роботі над дисертаційною роботою		2		5
Тема 7. Формально-поетикальний (формалістичний) метод; особливості досліджень українських формалістів (Ю. Меженко, В.Державин), використання їх літературознавчих засад сучасними докторами-філософії.		2		5

Тема 8. Структуральний метод; принципи структурального методу в історії української літератури школи Д. Чижевського, М. Гнатишака.	2		5
Тема 9. Загальна методологія наукової творчості аспіранта: методи і техніка дослідження		2	5
Тема 10. Кандидатська дисертація праця як кваліфікаційне дослідження	2		5
Тема 11. Використання методологічних принципів та їх логічне обумовлення під час написання роботи	2		5
Тема 12. Загальнонаукова і конкретно-наукова методологія	2	2	5
ЗАГ.:	20	10	60

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Система оцінювання курсу відповідає критеріям оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти в університеті. Допуск до заліку становить максимум 50 балів і контрольна робота – максимум 50 балів. Робота на практичних заняттях упродовж семестру оцінюється за 5-бальною шкалою. Загальна максимальна кількість балів за навчальний курс становить 100 балів.
Вимоги до письмових робіт	Письмова контрольна робота: концептуально конкретне й емпірично верифіковане висвітлення декількох питань.
Семінарські заняття	Оцінюються за п'ятибальною системою.
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання усіх запланованих програмою дисципліни форм навчальної роботи, які підлягають контрольному оцінюванню. Мінімальна кількість балів для допуску до екзамену – 25 балів; позитивного зарахування курсу – 50 балів.

Підсумковий контроль	форма контролю: екзамен; форма здачі: письмова робота; декілька розписних питань – 50 балів максимум.
----------------------	---

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи. Письмові роботи виконують здобувачі освіти, які навчаються за загальним графіком, відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника», та індивідуальним графіком, відповідно до «Положення про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/. Форму письмового виконання роботи втілено на практичних, індивідуальних заняттях, під час написання
--

контрольної, самостійної роботи чи виконання індивідуального завдання.

Академічна доброчесність. У «Кодексі честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» встановлено морально-етичні принципи та правила поведінки для всіх учасників навчально-освітнього процесу. За цим документом представники університетської громади повинні дотримувати принципу академічної доброчесності та у всій своїй навчальній і викладацькій діяльності зобов'язані діяти порядно, доброчесно. <https://pnu.edu.ua/polozhennia-pro-zapobihannia-plahiatu/> За дотриманням членами університетської громади морально-етичних та правових норм цього Кодексу відповідає «Комісія з питань етики та академічної доброчесності» при університеті, яка відстежує і регламентує поведінку здобувачів освіти в навчальному процесі. <https://pnu.edu.ua/polozhennia-pro-zapobihannia-plahiatu/>.

Відвідування занять. Урегульовано «Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» <https://nmv.pnu.edu.ua/нормативнідокументи/polozhenja/>. У разі пропуску занять здобувачі освіти повинні відпрацювати їх індивідуально в письмовій чи усній формі, щоб виконати всі завдання вхідного, поточного, підсумкового контролю.

Неформальна освіта. Порядок здобуття неформальної освіти та визнання її результатів регламентує «Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника». <https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/>.

Для здобуття неформальної освіти рекомендовано використання платформ Coursera, Prometheus, EdEra та ін.

8. Рекомендована література

1. Горбач Н.Я. Методологічні засади сучасних гуманітарних досліджень. Львів, 2007.
2. Кірієнко У. Медіаграмотність для освітян в умовах війни: інформаційно-аналітичні матеріали. Київ, 2023. <https://dnrb.gov.ua/my/R2-KUV-Presentation%20Media%20Literacy%202023.pdf>
3. Климишин І.А. Основи формальної логіки. Івано-Франківськ, 2006.
4. Ковалів Ю.І. Абетка дисертанта. Методологічні принципи написання дисертації. Київ, 2009.
5. Мартинюк А. П. Основи наукових досліджень у лінгвістиці : навч.- метод. посіб. Харків, 2007. 40 с.
6. Мовно-методична підготовка майбутнього вчителя-словесника до використання засобів медіаосвіти: теорія і практика: монографія / Семенов О.М., Ячменик М.М. Суми, Видавництво СумДПУ імені А. С. Макаренка. 2019.
7. Наєнко М.К. Історія українського літературознавства і критики. Київ, 2010.
8. Ференік С.А. Логіка і методологія наукового дослідження. Київ, 2000.
9. Шейко В.М., Кушнарєнко Н.М. Організація та методологія науково-дослідної діяльності. Київ, 1998.
10. Як підготувати і захистити дисертацію на здобуття наукового ступеня (автор-уклад. Л.Пономаренко). Київ, 2007.
11. Ячменик М.М. Методологічні підходи підготовки майбутніх учителів української мови і літератури. Черкаси. 2018. № 3.

Хороб Степан Іванович,
доктор філологічних наук, професор,
завідувач кафедри української літератури